

Fejlesztő neve:

BÁLINT ANDREA

Tanóra / modul címe:

ARANY JÁNOS VÖRÖS RÉBÉK CÍMŰ MŰVÉNEK TANÍTÁSA DRÁMAJÁTÉKOKKAL

1. Az óra tartalma – A tanulási téma bemutatása; A téma és a módszer összekapcsolásának indoklása:

Mivel a Vörös Rébék kései Arany-ballada, így a diákok ismerik már a ballada műfaját, értelmeztek egy-két művet a nagykorösi korszakból.

Az Őszikék korszak balladái közül az ezen a tanórán feldolgozásra kerülő más szempontból közelítjük meg. A hangsúly a szöveg megértésére, a véleményalkotásra, érvelésre, a behelyezkedést kívánó kreatív játékokra helyeződik. A következő kérdésekre keresünk választ: Mi lehetett az adott szereplő tettének oka? Felelős-e a jelenlegi helyzet kialakulásáért? Egyensúlyban van-e a bűn és a bűnhődés mértéke?

A drámajátékok kiválóan alkalmasak a megértés elmélyítésére, lehetőséget teremtenek a véleményalkotásra, és a feladatok kapcsán arra is mód nyílik, hogy összehasonlítsuk az Őszikék és a nagykorösi korszak balladáit, s megfogalmazzuk a lényegesebb eltéréseket.

2. Fejlesztendő kompetenciák:

<u>Személyes kompetenciák</u>	<u>Szociális kompetenciák</u>	<u>Kognitív kompetenciák</u>
önismeret, önkontroll, alkalmazkodás, állásfoglalás, megbocsátás és bocsánatkérés képessége	empátia (mások megértése, elfogadása, alternativitás); társas készségek (tolerancia, nyitottság, meggyőzési képesség, kommunikáció, konfliktuskezelés, együttműködés, csapatszellem)	megértés, verbalizálás, asszociáció, elemzés, adaptálás, összehasonlítás, reflektálás

3. Korcsoport / évfolyam:

10. évfolyam – középszint

4. Előfeltételek / előfeltétel tudás:

A diákok ismerjék a ballada műfaji sajátosságait, egy-két művet a nagykorösi korszakból és az alapvető drámatechnikákat (pletykajáték, fotóalbum stb.)

5. Eszközigeény:

fénymásolatok, feladatkártyák

6. Megjegyzések a feladatokhoz:

A 4. feladat nyújt alkalmat arra, hogy megbeszéljük, bár a ballada műfajának jellemzője a kihagyásosság, a szerkezet szaggatottsága, a hézagos cselekményvezetés, ezekben a kései művekben a „balladai homály már olyan sűrű, hogy alig látni benne”.

A 8. feladat annak megbeszélését teszi lehetővé, hogy a bűn és bűnhődés kérdése már nem olyan egyértelmű, mint a korábbi balladákban. Ezekben a művekben „bizonytalanná válik az erkölcsi világrend. Bár a bűnök rendre kimutathatók, de az egyén felelőssége kevésbé egyértelmű”. „A szereplők tetteiben megnyilvánuló vétség nincs arányban a következmények tragikus súlyával: a bűn és bűnhődés oksági kapcsolata meglazul, az erkölcsi világrend elbizonytalanodik, szétzilálódik.”¹

Az osztály létszámától és a rendelkezésünkre álló időtől függően „kihangosítjuk” a páros, illetve a csoportmunka feladatainak megoldásait. Ha csak néhány párost vagy csoportot tudunk meghallgatni, ügyeljünk rá, hogy lehetőleg mindenki szóhoz jusson az óra folyamán.

7. Lehetséges megoldások:

R

1. Feladat

Fejezzétek be szóban az alábbi mondatokat!

A boszorkány olyan asszony/ember, aki...

A házasságtörés...

A kerítőtő...

A szerelmi varázslás...

J

2. Feladat

A mai órán Arany János Vörös Rébék című balladájával foglalkozunk. Hallgassátok meg a verset!

Hogyan jelennek meg a műben az előző feladat szereplői, történései?

Vörös Rebeka boszorkány (varjává változik, varázsol) és egyben kerítőtő is („Szépnek úgy nem tenni kár! / Hadd jöjjön hát a kasznár.”) Ő az, aki szerelmi varázslatával összehozza a fiatalokat („Ő volt az, ki addig főzte / Pörge Dani bocskorát, / Míg elvette a Sinkóék / Cifra lányát, a Terát”), de végül a kapcsolatuk megromlik. Ennek értelmezésénél bizonytalanságok várhatóak: Tera megcsalja Danit? Nem történik semmi, csupán Dani féltékeny?

¹ Pethőné Nagy Csilla: *Irodalomkönyv 10*. Korona Kiadó, Budapest, 2005.

3. Feladat

Meséljük el közösen, miről szól a ballada! Minden megszólaló egy-egy mondattal fűzze tovább a történetet, majd egy társát szólítva adja tovább a mesélés jogát!

4. Feladat

Mi okozott nehézséget a mesélés során? Miért?

Nehéz a mű értelmezése a kihagyásos szerkezet, a sűrítettség, a balladai homály miatt.

5. Feladat

A vers szövegében X-szel jelöltem azokat a helyeket, ahol fontosak lehetnek a szereplők ki nem mondott gondolatai, érzései. Próbáljátok szóban megfogalmazni legalább hármat!

ARANY JÁNOS: VÖRÖS RÉBÉK

"Vörös Rébék általment a
Keskeny pallón s elrepült -"
Tolláskodni, már mint varju,
Egy jegenyefára ült.
Akinek azt mondja: kár!
Nagy baj éri és nagy kár:
Hess, madár!

Ő volt az, ki addig főzte
Pörge Dani bocskorát,
Míg elvette a Sinkóék
Cifra lányát, a Terát.
De most bezzeg bánja már,
Váltig hajtja: kár volt, kár! X
Hess, madár!

Pörgé Dani most őbenne
Ha elbotlik se köszön,
S ha ott kapja, kibuktatja
Orrával a küszöbön. X
Pedig titkon oda jár,
Szép asszonynak mondja: kár! X
Hess, madár!

PÉCSI TUDOMÁNYEGYETEM
UNIVERSITY OF PÉCS

H-7633 Pécs, Szántó Kovács János u. 1/b.
Tel.: +36 72 501-500

K KAPOSVÁRI
E G Y E T E M

H-7400 Kaposvár,
Dr. Guba Sándor u. 40.
Tel.: +36 82 505-800

TÁMOP-4.1.2-08/1/B-2009-0003

Cifra asszony színes szóra
Tetteti, hogy mit se hajt:
"Kend meg köztünk ne csináljon
Háborodást, házi bajt,
Nem vagyok én csapodár." X
Rebi néni mondja: kár! X
Hess, madár!

Másszor is jön, hoz fehér pénzt,
Piros kendőt s egyebet:
"Nesze, lyányom? e mézes bor
Erősítse a szived:
Szépnek úgy nem tenni kár!"
- "Hadd jöjjön hát a kasznár."
Hess, madár!

Háborúság, házi patvar
Attól kezdve van elég;
De nem hallik a szomszédba:
Pörge Dani túri még. X
A bölcső is ott van már:
Künn egy varju mondja: kár!
Hess, madár!

"Asszony, ördög! vidd apádnak
Haza ezt a gyermeket - X
Ne! a varjut (hol a puskám?)
Útra meglövöm neked." X
Varju azt se mondja: kár!
El sem is rebbenti már:
"Hess, madár!

Híre terjed a helységben:
"Tudjátok, mi az eset?
Pörge Dani egy varjút lőtt
S Rebi néni leesett!" X
Rebi lelke nem vón' kár:
De, mint varju, visszajár
Hess, madár!

Nemzeti Fejlesztési Ügynökség

ÚMFT infovonal: 06 40 638 638
nfu@meh.hu • www.nfu.hu

Befektetés a jövőbe

Új Magyarország
FEJLESZTÉSI TERV

Gyilkost a törvény nyomozza;
Szegény Dani mit tegyen?
Útnak indul, bujdosásnak,
Keskeny pallón átmegyén.
Szembe jött rá a kasznár. X
Varju elkiáltja: kár!
Hess, madár!

Keskeny a palló kettőnek:
Nem térhet ki a Dani; X
Egy billentés: lent a vízben
Nagyot csobban valami.
Sok eső volt: mély az ár.
Varju látja, mondja: kár!
Hess, madár!

Bujdosónak kín az élte;
Reszket, ha levél zörög:
Felvont sárkányt vesz kezébe,
Hajtja éh: "megállj, görög!"
Varjú mind' kíséri: "kár!..."
Fennakadsz te, szép betyár!"
"Hess, madár!"

"Most ebédre, hollók, varjak
Seregestül, aki van!
De szemét ne bántsá senki:
Azzal elbánok magam." X
Fekete volt; mint bogár:
Asszony ott sír: "mégis kár! X
Hess, madár!"

Vörös Rébék általment a
Keskeny pallón: most repül;
Egy varjúból a másikba
Száll a lelke, vég ne'kül X
S kinek ő azt mondja: kár!
Nagy baj éri és nagy kár.
Hess, madár!

6. Feladat

Válasszatok egy-egy szituációt az alábbiak közül, és a szerepekbe helyezkedve beszélgetsetek az eseményekről, a szereplők jelleméről, cselekedeteik mozgatórugóiról!
Hogyan és mit beszél(nek):

- a.) Pörge Dani az édesanyjának Teráról a szerelmi varázslás után, de még a házasságkötés előtt
- b.) Pörge Dani az édesanyjának Teráról a házi perpatvarok idején
- c.) Sinkó Tera a barátnőjének Daniról a szerelmi varázslás előtt
- d.) Sinkó Tera a barátnőjének Daniról, miközben a kasznár udvarol neki
- e.) Sinkó Tera a barátnőjének Daniról a kasznár halála után
- f.) a falu lakói a házaspárról, mikor Dani elveszi a cifra Terát
- g.) a falu lakói a házaspárról a házi perpatvarok idején
- h.) a falu lakói a házaspárról, miután Pörge Danit felakasztották

7. Feladat

Készítsetek „fotóalbumot”! Mutassátok be négy-öt állóképből Pörge Dani és Sinkó Tera történetét!

8. Feladat

Ki a felelős a történetekért: Vörös Rebeka, Pörge Dani vagy Sinkó Tera?
Arányban áll-e a bűn a bűnhődés mértékével?
Fogalmazzatok egy, legfeljebb 10 mondatos védő- vagy vádbeszédet az adott szereplő mellett vagy ellen!

A bűn és bűnhődés kérdése már nem olyan egyértelmű, mint a korábbi balladákban. Ezekben a művekben „bizonytalanná válik az erkölcsi világrend. Bár a bűnök rendre kimutathatók, de az egyén felelőssége kevésbé egyértelmű”. „A szereplők tetteiben megnyilvánuló vétség nincs arányban a következmények tragikus súlyával: a bűn és bűnhődés oksági kapcsolata meglazul, az erkölcsi világrend elbizonytalanodik, szétzilálódik.”²

R

9. Feladat

A „túlvilági randevű” elnevezésű játékkal zárjuk az órát.
A játszók (Vörös Rebeka, a kasznár, Pörge Dani, végül Sinkó Tera) elhalálkozásuk sorrendjében érkeznek a játéktérre és bemutatkoznak. Itt a „lélekátvevő” fogadja őket, és közli nevüket, valamint haláluk körülményeit és módját. A már bent lévők közül bárki szólhat az újonnan érkezőhöz, és elmondhatja, hogy most, „halála után” visszatekintve hogyan látja a történeteket és saját felelősségét. Ez alkalmat ad arra, hogy a már bent lévők felismerjék, kimondják saját hibáikat, beismerjék a másikkal szemben elkövetett vétkeiket, feltárják saját

² Pethőné Nagy Csilla: *Irodalomkönyv 10.* Korona Kiadó, Budapest, 2005.

PÉCSI TUDOMÁNYEGYETEM
UNIVERSITY OF PÉCS

H-7633 Pécs, Szántó Kovács János u. 1/b.
Tel.: +36 72 501-500

K A P O S V Á R I
E G Y E T E M

H-7400 Kaposvár,
Dr. Guba Sándor u. 40.
Tel.: +36 82 505-800

TÁMOP-4.1.2-08/1/B-2009-0003

haláluk, áldozattá válásuk okait, felelősségüket, tehát értékeljék magukat is, amikor szólnak az éppen bejövőhöz. Az érkező nem válaszolhat, nem szállhat vitába a hallottakkal. De természetesen mikor a következő halott bejön, akkor már ő is szólhat magáról, az új bejövővel való viszonyáról, bocsánatot kérhet, mentegetőzhet, de akár vádolhat is.

Gyakorlott osztályokban szervezhetjük ezt a feladatot csoportmunkában is, kezdőknél néhány bátrabb jelentkezővel játszhatjuk el (a rendelkezésünkre álló időtől és a diákok érdeklődésétől függően akár több körben is).

8. Szemléltetés:

9. Fejlesztő értékelés:

A drámafeladatokban nemcsak a tanár, hanem a diákok is mindvégig reflektálják saját, illetve társaik tevékenységét a közös munka során – ez természetes, magától értetődő „hozádeka” ennek a tevékenységformának. Vitatkoznak, dicsérnek és bírálják, s önkéntelenül is megtapsolnak egy-egy jól sikerült bemutatást.

10. Felhasználható irodalom:

1. Pethőné Nagy Csilla: *Módszertani kézikönyv: Befogadásközpontú és kompetenciafejlesztő irodalomtanítás a gimnáziumok és szakközépiskolák 9-12. évfolyamában*. Budapest, Korona Kiadó, 2005.
2. Gabnai Katalin: *Drámajátékok gyermekeknek, felnőtteknek, fiataloknak*. Tankönyvkiadó, Budapest, 1987.
3. Eck Júlia: *Drámajáték a középiskolai irodalomórán*. Országos Színháztörténeti Múzeum és Intézet, Budapest, 2000.
4. Pethőné Nagy Csilla: *Irodalomkönyv 10*. Korona Kiadó, Budapest, 2005.

Nemzeti Fejlesztési Ügynökség

ÚMFT infovonal: 06 40 638 638
nfu@meh.hu • www.nfu.hu

Befektetés a jövőbe

Új Magyarország
FEJLESZTÉSI TERV